

**GELECEK NESİL MÜZİK EĞİTİMİNDE
MEDYANIN ROLÜ VE ÖNEMİ¹**
**THE FEATURES AND MEANING OF MUSICAL EDUCATION FOR
FUTURE**

Prof. Dr. Naile RAHİMBEYLİ

Azerbaycan Milli Bilim Akademisyonu, FolklorEnstitüsü, 'Müzikfolkloru' Bölümü Başkanı
nrahimbeyli@yahoo.com

Öz

Globalleşen dünyada artık bilgi bolluğu, gün geçtikçe medyanın imkan ve faaliyet alanı daha da genişleniyor.

Bilişim teknolojilerinin gelişmesi sayesinde dünyanın herhangi bir noktasından haber iletimi şimdi birkaç saniye zaman alıyor. Ancak buna rağmen, tüm devletlerde dünyaya entegre seviyesi ve aynı zamanda medyanın gelişme hızı aynı değildir. Bu açıdan Türk soylu halkların medyasının mevcut durumu bileşik, benzersiz ve özgündür. Türk soylu halkların arasında bilgi şebekesinin kurulması ve toplumları birbirine daha yakın olması için medyanın üzerine birtakım görevler düşüyor. Modern dünya düzleminin de manevi Turan birliğinin kurulması meselesi medyanın görev ve imkanlarından ne kadar düzgün ve planlı şekilde kullanılmasından bağlıdır. Türk halklarının tarihi, kültürel mirası, adeleri ve çağdaş durumu, ortak değerleri ile ilgili programların, Teleradio projelerin hazırlanması ve çeşitli ülkelerde yayımlanması çalışmaları çok önemlidir.

Azerbaycanında Türk televizyonunun birçok kanallarının yayımlanması doğal devletlerarası yaşanan tüm olaylar hakkında, aynı zamanda, sanatsal projelerle de temas olmak imkanı sağlar. Ortak müzik sanatımızla ilgili yenilikler kültürlerarası bağlılığa ve genç nesillerin müzik geleneğimizin eski dönemlerinden, çok esirlik tarihinden haber verir. Azerbaycan'da son yıllarda yapılan Mugam ve Aşık müsabakaları birçok devletlerin katılımcılarını bir araya getiriyor ve medya da yayımlanarak tüm dünyaya halk müziği servetimizi iletiyor.

Anahtar Sözcükler: Kültür, medya, muğam, sanat, yarışma.

Abstract

In a modern world, there is much information and opportunities of media are increasing day by day. It takes several minutes to transfer information from any point of the world to another. However, the development of media and integration to the modern world is not the same everywhere. From this perspective, population of Turksoylu is very unique, complicated and specific. In order to construct the information network among Turksoylu population, the several steps should be taken. The history of the Turkish people, their cultural heritage, tradition and modern life, with common values, are presented in transmission programs, projects and various radio programs. The spread of Azerbaijani Turkish TV channels covers all the events occurring on the interstate arena, and also provides an opportunity to keep abreast of events in the development of art. In recent years, Azerbaijan holds a number of festivals dedicated to music and mughamashug. Such activities combine participants from all over the world, and the media with the audience brings all the richness of our national music.

Keywords: Culture, Media, Mugam, Art, Competition.

¹ Bu metin 2014 yılında, Yıldız Teknik Üniversitesi çatısı altında düzenlenen Müzik ve Medya Uluslararası Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Globalleşen dünyada artık bilgi bolluğu, gün geçtikçe medyanın imkan ve faaliyet alanı daha da genişleniyor. Bilişim teknolojilerinin gelişmesi sayesinde dünyanın herhangi bir noktasından haber iletimi şimdi birkaç saniye zaman alıyor. Ancak buna rağmen, tüm devletlerde dünyaya entegre seviyesi ve aynı zamanda medyanın gelişme hızı aynı değildir. Bu açıdan Türkoğlu halkların medyasının mevcut durumu bileşik, benzersiz ve özgündü.

Türkoğlu halkların arasında bilgi şebekesinin kurulması ve toplumları birbirine daha yakın olması için medyanın üzerine bir takım görevler düşüyor. Eski tarihe ve şanlı geçmişe sahip Türk halklarının yaşadığı coğrafi doğal yaşam Avrupa'dan tutmuş Çin Seddi'ne kadar büyük bir alanı kaplamaktadır. Ortak tarihe, gelenek eneneler, bakışlara sahip bu uluslar tarihsel neredeyse aynı sosyo-politik süreçleri geçmiş, tarihin şanlı sayfalarına yazılmış Hun, Göktürkler, Qaraxanlılar, Timur, Osmanlılar, Safeviler ve s. gibi güçlü devletler, imparatorluklar kurmuşlardır. Büyük Türk milletini kocaman çınar haline benzetirsek, çeşitli benzer lehçelerde konuşan Azerbaycan Türkleri, Kazak, Özbek, Türkmen, Kırgız, tarar, Bashgyr, altay, tuva, Uygur, gagauz, kırımcaq, qaraim ve başkaları gibi halkları onun ayrılmaz dalları, yaprakları sayılabilir. Tarihin çeşitli dönemlerine dönecek olursak, ister siyasi, ister kültürel, tarihi ve edebi ilişkiler açısından bu halklar arasında samimi komşuluk, iyi dostluk ve kardeşlik ilişkilerine gölge düştü. Sovetler döneminde SSRİ'nin tərkiibinde qapalı rejimde yaşayan azərbaycanlı, qazax, özbək, tatar və s. xalqların Türkiyə ilə əlaqələri kəsilmiş, hətta bu münasibətlər qadağan olunmuşdu. SSCB'de Türkiyə'deki türk kardeşlerinden konuşmaq, Turk adını çekmek bile tehlikeli idi; çünkü bu insanlar pantürkist damgası vurularardı. Ancak tüm bu yasaklara rağmen hafızalarda ve ailede milli kimliğini, adetini ve geçmişini yaşatan Azerbaycan Türkleri gizli de olsa radyokabuledicilerdən Türkiyə'nin yayımladığı veriliş ve müzikleri kalp yanğısıyla dinliyordu. Fakat günümüzde bilgi alışverişinde sorunlar yok seviyesindedir. Bu açıdan türk halkları arasında her türlü bilgilerin iletimi ve paylaşımı mümkündür. Günümüzde en aktif bilgi verici medya olarak kabul edilir. Bu noktadan da medya hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve her alanında aktif yer alıyor.

MEDYA VE İLETİŞİM

Medya bilginin sadece transferinde değil, hem de onun tabliğinde büyük rol oynar. Bu fonksiyon kendini daha çok kültür, sanat, müzik alanında gösteriyor. Müzik dünya dilidir-fikri burada kendisini bir daha doğrultmuş oluyor. Medya yoluyla müziğinin yayımlanması, propagandası dünya halkları arasında kültürel paylaşmanın oluşmasında temel çizgi olarak görür. Medyanın çeşitli bilgi vericileri aracılığıyla dünyada yaşanan herhangi bir kültürel olaylardan haberdar olur, gelişme temayülleri hakkında bilgilendir, aynı zamanda da kendi kültürümüzde yaşanan olayları, yeni oluşan müzikleri sunulan ve tebliğ edebiliyoruz. Medya paylaşımı türk halkları arasında iletişimin daha da gelişmesine katkıda

bulunmuştur.Önceleri çetinlikle bulduğumuz vallar, lent yazıları yoluyla diğer türk halklarının müziğini dinlemek, onun hakkında bilgilendirme imkanı tapırdıqsa, bu gün istediğimiz her bir müzik örneğini dinlemek, onun hakkında bilgi almak kamfortuna sahibiz.Tabii ki, tüm bunların oluşmasında öncelikle medya yayınının temel parçasını teşkil eden internet kaynakları özel bir rol oynar.

20-30 yıl önce herhangi bir derginin, derginin elimize ulaşması için belli bir süreyi beklemek talep olunurdusa, şimdi olay hakkında bilgi baş verdiğinden az bir zaman için internet ağlarında yayımlanır.

Medyanın temel lider gücü olan televizyon ve radyo ise müzik alanında en aktif propagandacı gibi davranır. Televizyon aracılığıyla iletilen bilgi daha mobil şekilde adrese ulaştığına göre ona verilen tepki de kendisini çok bekletmiyor. Bu bakımdan televizyonun müzik eyitiminde, yayımında, tebliğinde ve talimlendirici sürecinde gerçekden etkisi inkar edilemez sayılıyor.Televizyonda yayınlanan müzikli yayınlar iki tipe ayrılıyor.Bunlardan bir kısmı müzik sanatının bilimsel, teorik taraflarına, klasik halk ve besteci müziğine həsır olunmuş programlardı.Bu programlar genellikle serili niteliktedir, onların tertibatına müzik alanında çalışan bilim adamları, müzisyen akademisyenler, hem de seçkin sanatçılar yakından yer alıyor.Azerbaycan televizyonunda son yıllarda bu bakımdan büyük gelişmeler olmuşturmaktadır.Böyle programları eğilim sadece devlet kanalları değil, hem de özel kanallarda hissediliyor ve bu çok sevindirici bir durumdur.Böyle programları muğam, aşık sanatı ile ilgili eyitimiendirici silsile verilişlerle birlikte bu sanatlar üzere düzenlenen tele müsabakaları de ait edilebiliriz. Muğam ve Aşık sanatları beşeriyetin maddi olmayan mirası sayılan şah eserleridir ve güçlü destek alarak kültürlerarası diyalogun tebliğine katkıda önemli yey tutuyor. "Mugam Dünyası" Uluslararası müzik festivali ilk kez Haydar Aliyev Fonu girişimiyle 18 - 25 Mart 2009 tarihinde Bakü'de yapıldı. Festival kapsamında genellikle uluslararası bilimsel sempozyum, muğam ustalarının yarışması ve çok sayıda opera gösterileri, yanı sıra konserler düzenlenir. Her seferinde medyada canlı yayımlanan Mugam festivalinin temel amacı, modern dünyada Azerbaycan muğamının tanıtılması, halkımızın geleneksel müziğinin dünya müzik irsində hak ettiği yeri tutmasıdır. III-cü Uluslararası müsabakasının iştirakçılarında biri "Seda" grubunun başkanı Abdullah Kurbanı Azerbaycan müziğinin özelliklerinden konuşarak söylemişti:‘Yarışmaya birkaç kompozisyon ile çıkış yaptık. İfa sırasında Türk Sanat Müziği'nin eski aletlerinden - kanun, uddan kullanarak yaptık. Türkiye'de ifa edeceğimiz eser hakkında düşünürken güçlü enstrümental ve vokal performansa sahip olan bir ülkeye - Azerbaycan'a geleceğimizi biliyorduk. Dolayısıyla işimizin zorluğunu ve sorumluluğunu anladık. Türk halk müziği ve Azerbaycan müziğinin özel özellikleri var. Türk halk müziğinde Segah, Uşşak ve bunlara benzer bir takım motifler var. Sizin müzikte variantlılıq, improvizasiyalardan çok kullanılır. Bizim musiqimizdə de bunlar var, ancak Azerbaycan muğamındaki kadar zengin değil’.Şunu da söylemek gerekiyor kiböyle yarışmalar Türkiye'de de kerciriliyor. Mesala, İzmir Azerbaycan Kültür Merkezi'nin organizasyonu ile "Türkiye'de muğam fırtınası-2" adlı dizi konserler düzenlenmiştir. Bu muhteşem önleme 2008-2009 yıllarında ülkemizde yapılan muğam yarışmasının katılımcıları da katıldı.

Şu yarışmaların yapılması adı geçen sanatların yeniden dircelmesine, propagandasına, gelişmesine, dünya çapında tebliğ edilmesine katkıda bulunuyor. Öte yandan genç neslin müzik bilgisinin ve zevkinin halk müziği zemininde oluşmasında, bu sanatlara hevesin artmasında, aynı zamanda genç yetenekleri yüze çıkarılmasında bu yarışmaların çok büyük rolü vardır. Bu türden projelerin geniş kapsamı almasında Azerbaycan devletinin Kültür ve Sanat alanında yaptığı başarılı politikasını belirtmek gerekir. Bu siyaset ve kültür alanına gösterilen özel dikkat ve özen medya alanında stimulum artmasına büyük zemin yaratmıştır. Uzun yıllar korkarak susduğumuz, kalbimizin derinliklerinde səslandırdiyimiz Türk nəğmələrimizi şimdi yüksek sesle ve taş kalpləri rikkate getiren avazla okuyan Azerbaycan sanatçılarının dünya arenasına oluşumunda medya sanki bir trampling rolünü oynamış oluyor.

İkinci tip programlar ise eğlence niteliği taşıyor ve onlar daha çok genç izleyiciler için nezerde tutuluyor. Bu programların tertibatına yönetim daha çok gençlerin sevgilisi olan şou adamlarını, genç sanatçılar, sanat temsilcilerini öne çekiyor. Böyle programlar sırasına müzikal şoular, ayrıca amatör müzik yorumcuları için öngörülen tele yarışmalar dahildir. Şu veirlişlərin organizasyonunda Azerbaycan televizyon efiri kardeş Türkiye halkının deneyiminden çok yararlanmış oldu. Tele yarışmaların tertibatı, yapısı için ilk örnekler işte türk kanallarının efirində giden benzeri programlara istinat edilmişdir. Neyse ki, artık böyle yarışmalar arasında temas oluşmuş ve Azeri sanatçılar Türkiye'nin, Türk gençler ise bizim müsabakalarda hiç bir engelsiz yer alıyor. Tüm bu olgular iki kardeş halkın yakınlaşmasının daha olumlu bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Azerbaycan'da uzun yıllar türk kanallarının yayımlanması müzik eyitimində, iki halkın müziğinde ortak noktaların bulunmasında olumlu etkisi vardır. Özellikle belirtmek gerekir ki, medyanın engelsiz etkinliğinde temel faktör genel dilin olmasıdır. Bu açıdan diğər türk dilli halklara nispeten Azeri ve Türkiye Türkleri arasında elitişim kurmak daha kolaydır. Bu da dillərimizin neredeyse aynı olmasından kaynaklanmaktadır.

Dil faktörü oldukça önemlidir. Geçmiş Sovyet döneminde onun içerdği türk halklarını esas itibariyle Rus dili birleştiriyordu. Fakat son yıllarda Rus dili kendi konumunu biraz değışmiştir. Bununla bile bazı Türk köklü devletlerde bu dilin üstünlüğü halen kalmaktadır. Bununla ilgili eklerim ki, Azerbaycan'da ana dilinin üstünlüğü hala Sovyet döneminden kendi üstünlüğünü korumayı bilmişti ve devletimiz müsəqillik elde ettikten sonra bu olgu kendini kanıtladı. Müstəqillik döneminde Latin qrafikali Azerbaycan alfabesi uygulanmaya başladı ki, bu da türk dilinin qavranılmasına da olumlu etkisini göstermiş oldu.

Medyanın kendi işlevini engelsiz şekilde yerine getirmesi için ortak dilden başka, hem de ümumtürk medya kuruluşlarının kurulması zorunlu olmuştur. Bu açıdan TMB tele ve radyo kanalının faaliyete başlaması oldukça sevindirici bir olaydır. Bu kanalda çeşitli türk halklarının modern pop müziyi yayınlanıyor, tebliğ

ediliyor."Turkish Music Box" kanalı Türk dünyasının müzik kanalı olmasını başardı. Kanalin yayın amacı Türk coğrafyasının herhangi bölgesinde halkların müzik kültürünü birbirlerine ve dünyaya sunmaktır. TRT-AVAZ-ın oluşması ise bu alanda daha büyük adım oldu ve büyük sevinçle karşılandı. TRT-AVAZ-ın en önemli avantajı şu ki, burada direkt yayın aracılığıyla Azerbaycan ve Türkiye arasında canlı programlar düzenlenir. Özellikle eski tarihe sahip Türk adet ve enenleri, bayramları ile ilgili programların düzenlenmesi karşılıklı sanat paylaşımı yapmakla birlikte, kendi konumunu kaybetmekte olan bu mirasın yeniden dirçelməsinə hizmet ediyor. Bu kanalda tez-tez Azeri sanatçılarının ifaları sunulan ve yayılır, klasik halk müziğine daha fazla yer veriliyor. Böyle kanalların verimli faaliyet göstermesi için ise genel dilin olması önemli şarttır. Sanıyorum ki, zamanla türk dilli halklar bu problemin de çözüm yollarını bulacaklardır.

Böylece Türk halklarının ortak faaliyeti alanında ilk adımlar artık atılmıştır. Son günlerde Kazakistan devletinde ümumtürk Turan şehrinin salınması bu adımların daha sağlam halk motifleri üzerinde kurulmasını sağlamak için atılan esaslı adımlardan biridir. Bu şehirde her bir Türk halkına belli mekan ayrılacak ve bu mekanda bu halk kendi kültürünü sergilemek için geniş imkanlar elde edecek.

Fakat çözüm bulmasını bekleyen bir takım sorunlar vardır. Mesela Türkoğlu halkların arasında bilgi şebekesinin kurulması ve toplumları birbirine daha yakın olması için medyanın üzerine bir takım görevler düşüyor. Modern dünya düzleminde Turan birliğinin kurulması meselesi medyanın görev ve imkanlarından ne kadar düzgün ve planlı şekilde kullanılmasında bağlıdır. Belirtmek gerekir ki, müzik sanatında bu bakımdan daha fazla gelişmeler göze çarpıyor.80'li yıllarda düzenlenen Semerkand halk müziği festivali çeşitli Türk halklarının teması için geniş bir ortam yaratmıştı.

Türk halklarının tarihi, kültürel mirası, adetleri ve çağdaş durumu, ortak değerleri ile ilgili ortak belgesel filmlerin, programların, Teleradio projelerin hazırlanması ve çeşitli ülkelerde yayınının düzenlenmesi olumlu etkisini gösterebilir. Şu anda tarihimizin, kültürümüzün, müziğimizin, topraklarımızın, halkımızın çirkin tecavüze uğramasını, dünya düzleminde yanlış tanıtılmasının önlenmesinde medya en güçlü bir silahtır. Bu araçtan kaliteli kullanmak için ise ortak haber ajanslarının, TV ve radyonun kurulması, bilgi politikasında Türk dünyasında yaşanan olaylara daha duyarlı ve objektif yaklaşım, gazetecilerin profesyonelliklerinin artırılması ve karşılıklı sefer ve deneyim metabolizması düzenlenmesi, Türk halkları coğrafyasının dünyaya entegre etmesi için yabancı dillerde toplu iletişim araçlarının oluşturulması, türk halklarının ana dilinde medyanın gelişimine özen göstermesi, ortak dil ve alfabe sorununun zamanla çözüm bulması bazı sorunların çözümüne neden olabilir.

Söylenenlere göre bir daha belirtelim ki, müzik kültürünün yayılmasında, tebliğinde medyanın rolü inkar edilemez. Bu rolün bir parçası internetin payına

düşüyorsa, diğer önemli bölümü televizyon ve radyo, kitle iletişim araçlarının hesabında düşüyor.

Televizyon ve radyo kanalları aracılığıyla müzik kültürümüz yayılır. Bu propaganda sonucunda ise halkın müzik zevki, kültürel dünya görüşü, manevi dünyası zenginleşir. Genç neslin vatansever, kendi soy köküne sadık ruhta yetişmesinde medya yoluyla sunulan müzik yayınlarının etkisi ortadadır. Bu işin daha da vüset alması için medya çalışanları ile beraber biz müzisyenlerin de sorumluluklar düşmektedir. Medya propagandasının daha yüksek düzeyde yapılmasında biz de kendi emayimizi göstermekteyiz. Eminlikle soylemek gerekiyor ki, türk halklarının tek kültür bölgesi olarak gelişmesi için medyanın olanaklarını daha verimli yollarla kullanarak Büyük Türk Kültürü yakın dönemde kendi gerçeliğine kavuşacaktır.